ÑAPA (ZATERDAG 27 AUGUSTUS 1994), P. 5

PAGINA 5

Van Johan Hartog met medewerking Stinapa

Handzaam boekje over forten van St. Maarten

= door Ronald Donk =

Johan Hartog heeft via de Stinapa van Sint Maarten een handzaam boekje uitgebracht over de forten van Sint Maarten. Het boekje van 10 bij 20 cm is bestemd voor een breed publiek. Van de uitgever Walburg Pers is bekend dat zij goed verzorgde publicaties op de markt brengt. Dit werk is overzichtelijk en mooi geïllustreerd. Een toerist kan aan de hand van de inhoud wandelingen of rijtochten over het eiland maken en veel historische informatie opdoen over de geschiedenis van het eiland in het algemeen en van de forten in het bijzonder.

Voor geïnteresseerde eilandbewoners die dagelijks achteloos langs bepaalde historische plekken komen, biedt het boekje nuttige informatie. Ook docenten kunnen er handige tips uit halen om historische tochtjes met een klas te maken. Auteur en uitgever hebben de historische gegevens over de in het verleden gebouwde forten zo aantrekkelijk mogelijk aan de lezer willen aanbieden. Veel zwart/wit foto's, enkele tekeningen van vroeger wapentuig en plattegrondkaartjes ondersteunen op zinvolle wijze de tekst.

WEDIJVER

De geschiedenis van de fortbouw op het eiland begon met de Europese aanwezigheid in het Caribisch gebied.

In de onderling wisselende wedijver tussen Spanjaarden, Engelsen, Fransen en Nederlanders was het van belang de eigen veroverde steunpunten zo goed mogelijk te verdedigen. Wie de regio een beetje verkent, ziet meteen dat in de eilandelijke havens vroeger forten hebben gestaan. Ruïnes, half afgebroken bouwwerken en goed gerestaureerde forten herinneren ons aan tijden van oorlog en strijd. Denk maar aan het kolossale Castillo San Felipe del Morro (Puerto Rico), Fort Amsterdam (Curaçao) en Fort Zoutman op Aruba.

Op Sint Maarten begon de fortbouw voor 1630. De Spaanse bezetting wenste eventuele aanvallers die de *Great Bay* binnenvoerden angst in te boezemen. De Nederlanders die het eiland op hun Iberische vijand veroverden, bouwden op dezelfde plaats ook een fort. Dit fort zou de basis worden voor de bouw van het latere Fort Amsterdam. Het Spaanse fort doorstond in 1644 de roemruchte aanval van Peter Stuyvesant. Ondanks de overmacht van de Nederlanders moest de Friese aanvoerder afdruipen na een mislukte belegering van bijna een maand waarin vele doden aan Nederlandse zijde te betreuren waren en hij zelf een been verloor. Vanaf 1648 bestaat Sint Maarten uit een Nederlands en Frans deel. Beide naties hebben met de bouw van forten getracht zeerovers, boekaniers en vijandelijke eskaders af te schrikken. Op het Nederlandse deel verrees vanaf 1735 Fort Amsterdam, in 1795 tijdens de Franse overheersing Fort Belair en in 1816 Fort Willem I. Op het Franse deel werd vanaf 1689 een fort vlakbij de baai van Marigot opgetrokken. Op de grondvesten van dit bouwwerk werd omstreeks 1766 Fort Saint Louis gebouwd.

SYMBOLISCH

Wie Hartogs verhaal van de vestingen leest, komt tot de conclusie dat al die bouwwerken heel wat tijd, arbeid en kapitaal aan investeringen hebben gekost. Maar hun functie was meer symbolisch dan militair. Bij eilandelijke conflicten was een fort vrij gemakkelijk in te nemen. De auteur vertelt uitvoerig hoe in 1793 de Nederlanders met weining inspanningen het Franse deel veroverden. Ook de Engelsen wisten tijdens de napoleontische oorlogen bezit te nemen van het eiland. Op de buitenwereld maakten de hooggelegende stenen vestingen blijkbaar meer indruk. De vooruitgeschoven batterijen en kanonnen schrokken mogelijke vijanden af. In deze zin hebben de forten wel betekenis gehad.

Het boekje biedt de lezer meer dan ik tot nu toe vermeld heb. Hartog vertelt eveneens hoe zo'n fort eruit zag, welke wapens de soldaten gebruikten, hoe het garnizoen ondergebracht was en de drinkvoorziening plaatsvond. Het gebruik van Fort Amsterdam als bestuurscentrum in de tweede helft van de 18e eeuw verraadt tevens de verstrengeling van militaire en burgerlijke zaken.

De studie wordt afgerond met een literatuurlijst, een register en inhoudsopgave. Ik raad alle bezoekers en inwonenden van Sint Maarten aan dit boekje als handleiding te gebruiken bij het verkennen en herontdekken van het eiland. Mijn enige kritiek zou kunnen zijn dat de Engelse vertaling niet altijd feilloos is, maar na het lezen van de studie had ik de indruk dat ik als historicus goed onderhouden was.

J. Hartog, The Forts of Sint Maarten and Saint Martin. The historical defences of a binational island. Walburg Pers, Zutphen 1994, 119 bladzijden.